

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาพื้นที่ ด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วม

The Natural Resources Management to Develop Area by Participatory Process

ชัคตตรีัย ทยะสวัสดี^{1,*}
Chacattrai Rayasawath^{1,*}

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อสร้างกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีในพื้นที่ ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ผลการศึกษา พบว่า ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่โดยภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$ และ S.D. = 0.95) แบ่งเป็นทรัพยากรดิน มีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$ และ S.D. = 0.94) ทรัพยากรน้ำ มีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$ และ S.D. = 0.93) และทรัพยากรป่าไม้ มีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$ และ S.D. = 0.99) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้งในส่วนด้านลักษณะของปัจจัยการผลิตด้านกระบวนการจัดการและด้านการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์พบว่าทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ มีศักยภาพอยู่ในระดับมากเช่นกันในส่วนของกระบวนการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีในพื้นที่ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา นั้น พบว่า มีขั้นตอนในการดำเนินงาน จำนวน 8 ขั้นตอน คือการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ การจัดเวทีประชุม การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้นำชุมชน การจัดหาเอกสารเผยแพร่ การเผยแพร่แผนที่ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดทำกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการติดตามความก้าวหน้า การนำกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ประโยชน์

คำสำคัญ : การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กระบวนการแบบมีส่วนร่วม

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000

Faculty of Management Science Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: ch_rayasawath@yahoo.co.th

ABSTRACT

The research had been conducted to explore the natural resources' potentials in the area of Maklueamai, Sung Noen, Nakhon Ratchasima province and to establish the natural resources management processes by using participatory processes coordinating with parties or participants. Qualitative and quantitative analysis were employed in this research. Generally, the study showed that natural resources were potentially available at high level ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.95): in each item, soil resources were reported at high level ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.94), water resources were reported at high level ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.93) and forest resources were also reported at high level ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.99). When considering the issues related to factors of production, management processes and the utilization of the products, it showed that natural resources; soil, water and forest resources were potentially reported at high level. In terms of natural resources management processes to develop Maklueamai by participatory process, it was revealed that there were altogether 8 phases including; survey of natural resources in particular area, conferences setting, body of knowledge delivering, knowledge sharing among community leaders, brochure distribution, natural resources map distribution, forming of natural resources management strategies and following up processes related to management strategies implementation.

Keywords: The Natural Resources Management/Participatory Process

บทนำ

มนุษย์เรามีความสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด ทั้งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และในขณะเดียวกัน ก็เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติในการดำรงชีวิต จึงอาจกล่าวถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติได้เป็น 4 ประการ ดังนี้ คือ เป็นแหล่งที่มาของวัตถุดิบเป็นที่รองรับกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ และช่วยเกื้อกูลให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ เป็นแหล่งรองรับของเสียและของเหลือเศษจากขบวนการผลิตและการบริโภค ให้ความรื่นรมย์แก่จิตใจของมนุษย์ เช่น ทิวทัศน์ ภูมิประเทศ ความงามของธรรมชาติ ดังนั้น บริการต่างๆ ที่มนุษย์เราได้รับจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงช่วยให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ และสามารถทำให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น แต่ทั้งนี้ จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการรู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด และมีการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบ อย่างเหมาะสม โดยจะต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying capacity) เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน เพราะหากมีการตัดวงใช้ประโยชน์

ที่มากเกินไป และขาดความระมัดระวังในการใช้ ก็ย่อมจะก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม จนกลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ย้อนกลับมาส่งผลกระทบต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของมนุษย์ ในที่สุด (โครงการสำราญกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. ออนไลน์. 2539)

จากการศึกษา พบว่า อุปสรรคสำคัญของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ คือ “การขาดองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรภายในชุมชน” ทำให้ปัญหาในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษา “กระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาพื้นที่ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วม” เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดความยั่งยืนตามวิถีเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น จนทำให้สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม อันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน สร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ชาวบ้านอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ประชาชนมีความ

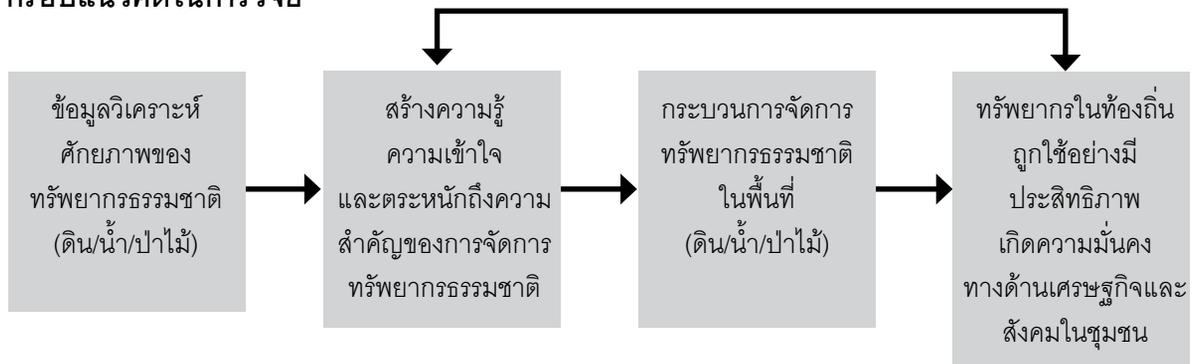
อยู่ดีกินดี เป็นฐานที่มั่นคงของประเทศ และสามารถขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นเพื่อยกระดับชีวิตของประชาชนในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อสร้างกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีในพื้นที่ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

- โดยขั้นตอนการวิจัย ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ
1. การลงพื้นที่สำรวจภาคสนามเป็นการลงพื้นที่ในสถานที่จริงของตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาเพื่อสำรวจทรัพยากรธรรมชาติทั้งในส่วนของทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้
  2. การจัดเวทีประชุมโดยการเชิญภาคีที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยในพื้นที่ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาเข้าร่วมประชุมกับนักวิจัย
  3. การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการศึกษาและสอบถามข้อมูลเชิงลึกในประเด็นด้านบริบทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเช่น ลักษณะของทรัพยากร รูปแบบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการในพื้นที่ ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 40 คน ประกอบด้วย

1. ผู้ปกครองท้องที่ คือ ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน รวมทั้งหมด จำนวน 12 คน
2. ผู้บริหารท้องถิ่น คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน และ เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งหมด จำนวน 4 คน
3. สมาชิกสภาท้องถิ่น คือ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รองประธานองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละ 2 คน รวมทั้งหมด จำนวน 24 คน

การนำทรัพยากรไปใช้ประโยชน์ วิธีการบริหารและการจัดการการใช้ทรัพยากร เป็นต้น

4. กิจกรรมการถ่ายทอดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เป็นการศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้กับผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนในพื้นที่ในพื้นที่เพื่อนำไปสู่กระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วม
5. การตอบแบบประเมินผล
  - 5.1 แบบประเมินศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติเป็นการจัดทำแบบสอบถามเพื่อประเมินศักยภาพของทรัพยากรในพื้นที่ จำนวน 3 ประเภท คือ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้โดยลักษณะคำถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 5 ระดับ โดย 1 หมายถึง ศักยภาพต่ำที่สุด 2 หมายถึง ศักยภาพต่ำ

3 หมายถึง ศักยภาพปานกลาง 4 หมายถึง ศักยภาพสูง และ 5 หมายถึง ศักยภาพสูงที่สุด

5.2 แบบประเมินความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการจัดทำแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจในการเข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 5 ระดับ โดย 1 หมายถึง ความพึงพอใจน้อยที่สุด 2 หมายถึง ความพึงพอใจน้อย 3 หมายถึง ความพึงพอใจปานกลาง 4 หมายถึง ความพึงพอใจมาก และ 5 หมายถึง ความพึงพอใจมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งการวิเคราะห์เชิงปริมาณและการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แบ่งได้ 2 ส่วน คือลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติ และศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติ สามารถแบ่งได้จำนวน 3 ประเภท คือทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.1.1 ทรัพยากรดิน พบว่าลักษณะของชุดดินมีลักษณะแตกต่างกันในหลายประเภท เช่น ชุดดินกระนวน ชุดดินคง เป็นต้น โดยทรัพยากรดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่บริเวณที่มีการชะล้างพังทลายน้อย โดยไม่มีการเผชิญกับปัญหาด้านดินเค็มในพื้นที่ ด้านการใช้ประโยชน์ที่หลากหลายตามสภาพภูมิประเทศ โดยพื้นที่ตอนกลางส่วนใหญ่ใช้สำหรับการทำนา ส่วนในพื้นที่ตอนบนส่วนใหญ่ปลูกพืชไร่ คือมันสำปะหลัง และพื้นที่ตอนบนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ และปลูกพืชไร่

1.1.2 ทรัพยากรน้ำ พบว่าแหล่งน้ำในพื้นที่ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก คือ แหล่งน้ำธรรมชาติมีลำน้ำ/ลำห้วย รวมทั้งสิ้น 6 แห่ง ได้แก่ห้วยป่าไผ่ ห้วยชัน

ลำคลองเขามา ลำแพนทอง ห้วยยางอีเหลา และห้วยซับห้วย ประเภทที่สอง คือ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีจำนวนหลายประเภท คือ บึง สระน้ำ จำนวน 25 บ่อ เขื่อนระบายน้ำจำนวน 4 แห่ง ผาย จำนวน 5 แห่ง บ่อบาดาล จำนวน 15 แห่ง ระบบประปาหมู่บ้าน จำนวน 15 แห่ง และมีระบบประปาส่วนภูมิภาค

1.1.3 ทรัพยากรป่าไม้ มีแหล่งป่าไม้ที่สำคัญหลายแห่ง ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าปากช่องและป่าหมีสี ป่าสงวนแห่งชาติป่าสูงเนิน ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาภูหลวง และป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาซับประดู่และป่าเขามะกอก

1.2 ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$ และ $S.D. = 0.95$) แสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1.2.1 ทรัพยากรดิน โดยภาพรวม พบว่ามีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$ และ $S.D. = 0.94$) เมื่อพิจารณาศักยภาพรายด้าน พบว่าด้านการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์มีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$ และ $S.D. = 1.02$) ด้านกระบวนการจัดการมีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$ และ $S.D. = 1.02$) และด้านลักษณะของปัจจัยการผลิตมีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$ และ $S.D. = 0.76$)

1.2.2 ทรัพยากรน้ำ โดยภาพรวม พบว่ามีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$ และ $S.D. = 0.93$) เมื่อพิจารณาศักยภาพรายด้าน พบว่าด้านลักษณะของปัจจัยการผลิตมีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$ และ $S.D. = 0.71$) ด้านกระบวนการจัดการมีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$ และ $S.D. = 0.78$) และด้านการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์มีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$ และ $S.D. = 1.18$)

1.2.3 ทรัพยากรป่าไม้ โดยภาพรวม พบว่ามีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$ และ $S.D. = 0.99$) เมื่อพิจารณาศักยภาพรายด้าน พบว่าด้านลักษณะของปัจจัยการผลิตมีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$ และ $S.D. = 0.84$) ด้านกระบวนการจัดการมีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$ และ $S.D. = 0.99$) และด้านการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์มีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$ และ $S.D. = 1.11$)

2. ผลการสร้างกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีในพื้นที่ ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ โดยการสร้างกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีในพื้นที่ ในส่วนนี้เป็นการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับภาคีในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 2 การจัดเวทีประชุม เป็นการจัดประชุมเพื่อค้นหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยร่วมกันระหว่างนักวิจัย กับภาคีในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 3 การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจร่วมกับในหลักการทางวิชาการในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ขั้นตอนที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้นำชุมชน เพื่อนำไปสู่การดำเนินการจัดทำกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 5 การจัดหาเอกสารเผยแพร่ เพื่อให้ภาคีในพื้นที่ได้มีเอกสารไว้สำหรับใช้ในการศึกษาทั้งนี้เอกสารที่นักวิจัยได้จัดทำให้ภาคีในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 6 การเผยแพร่แผนที่ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการนำข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติทั้งในส่วนของทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ มาจัดทำเป็นแผนที่ทรัพยากร และมอบให้กับสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักถึงประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดขึ้นกับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 7 การจัดทำกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยแบ่งข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ การจัดเวทีประชุม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้นำชุมชนตลอดจนข้อมูลหัตถ์ภูมิจากเอกสารเผยแพร่ต่างๆ ทำให้ได้กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ขั้นตอนที่ 8 การติดตามความก้าวหน้าการนำกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ประโยชน์เป็นการดำเนินการเพื่อติดตามความก้าวหน้าของการนำกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่

อภิปรายผล

การศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาพื้นที่ตำบลมะเกลือใหม่อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมพบว่า ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการที่ดินภายในพื้นที่สอดคล้องกับแนวคิดของดลก่อเส็ม ผดุงชาติ และคณะ (2554) ด้านการใช้ระบบข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรในการบริหารจัดการทรัพยากรของพื้นที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดของเบญจพรรณ เอกะสิงห์ (2552) ด้านการใช้ข้อมูลระบบสารสนเทศ (GIS) เพื่อนำมาบริหารจัดการที่ดินภายในท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของพัชรินทร์ ไชยรบ และคณะ (2554) ด้านการบริหารจัดการน้ำในสวนของการจัดทำกลไกการบริหารจัดการน้ำ สอดคล้องกับแนวคิดของไพบูลย์ บุญชัย กนกพรรัตน์สุธีระกุล และสาวิตรี รตนนภาส (2554) ในส่วนของ การนำข้อมูลพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติมาวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติในพื้นที่ รวมถึงกระบวนการในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล สอดคล้องกับแนวคิดของเสนห์ เครือเถาว์ (2554) ด้านการศึกษา รูปแบบและแนวทางการจัดการเพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติประเภทป่าไม้ของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของเสริมสุข บัวเจริญ และคณะ (2553) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้วยการใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นและแนวทางในการปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของไพโรจน์ ต้นมิ่ง (2551) ด้านการค้นหารูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของคณิต สุขรัตน์ และคณะ (2550) ในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติประเภท

ทรัพยากรป่าไม้ สอดคล้องกับแนวคิดของพงษ์พันธ์ พรรณวงษ์ และคณะ (2550) ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติภายในพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิดของมนัสยา มรรค อนันตโชติ และคณะ (2547) ด้านศักยภาพและความพร้อมของด้านทรัพยากรธรรมชาติในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของคณินีนายอง และคณะ (2547) ด้านบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของลัดดา วรณชชาว (2546) ด้านการจัดทำระบบข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาทรัพยากรในพื้นที่ และสอดคล้องกับแนวคิดของสหทยา วิเศษ และคณะ (2543) ในการสร้างองค์ความรู้ และการพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชนให้มีความสามารถในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

1. ในการสร้างกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นให้เกิดผลอย่างยั่งยืนนั้น ต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นระหว่างชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ชุมชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง โดยมีหน่วยงานวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัยเป็นตัวขับเคลื่อนความรู้

2. การสร้างกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีในพื้นที่ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรภายในพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการศึกษาถึงศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติโดยจัดการเป็นฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเพื่อนำไปสู่การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- คณินิต สุจริตน์ และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง **ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาโครงการป่าชุมชนบ้านห้วยหินดำ ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- โครงการสาธิตกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. **ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=21&chap=8&page=t21-8-infodetail02.html> [7 พฤศจิกายน 2558].
- ดลก่อเต็ม ผดุงชาติ และคณะ. (2554). รายงานการวิจัยเรื่อง **กระบวนการเรียนรู้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติบนฐานทรัพยากร 3 วงล้อ เพื่อความมั่นคงและนำไปสู่กระบวนการพึ่งพาตนเองโดยชุมชนบ้านบางกล้วยนอก**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- บุญใจ ศรีสถิตยน์รากร. (2550). **ระเบียบวิธีการวิจัย : แนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จ**. กรุงเทพฯ : ยูแอนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย.
- เบญจพรรณ เอกะสิงห์. (2552). รายงานการวิจัยเรื่อง **ระบบการสนับสนุนการตัดสินใจจัดสรรที่ดินเชิงพื้นที่เพื่อการเกษตร**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พงษ์พันธ์ พรรณวงษ์ และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง **โครงการศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำห้วยเสนงเพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน บ้านหนองใหญ่ ต.หนองใหญ่ อ.ปราสาท จ.สุรินทร์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- พัชรินทร์ ไชยรบ และคณะ. (2554). รายงานการวิจัย เรื่องโครงการศึกษาทางเลือกการจัดการ ทรัพยากรลุ่มน้ำห้วยหลวงจากฐานชุมชนสู่ ข้อเสนอเชิงนโยบาย. กรุงเทพฯ : สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ไพบุณย์ บุญชัย กนกพร รัตนสุธีระกุล และสาวิตรี รัตโนภาส. (2554). รายงานการวิจัยเรื่องชุด โครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคอีสาน : รูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ของชุมชนลุ่มน้ำชี. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ไพโรจน์ ตันมิ่ง. (2551). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการพื้นที่ป่าสาธารณะ : กรณี ศึกษาบ้านห้วยโตก ตำบลนาโป่ง อำเภอเมือง เลย จังหวัดเลย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- มันชัย มรรคอนันตโชติ และคณะ. (2547). รายงานการ วิจัยเรื่องกรวิจัยการจัดการเพื่อการใช้ ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาอาหารสมุนไพรและพืชใช้จักสาน ป่าห้วยไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเทิง เชียงราย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ลัดดา วรรณขาว. (2546). รายงานการวิจัยเรื่องกร ศึกษาและจัดทำระบบข้อมูลทรัพยากร ธรรมชาติตะกอนพื้นผิวของแอ่งโคราช ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- คันสนีย์ นายอง และคณะ. (2547). รายงานการวิจัย เรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมทางการเกษตรของท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สหทัยา วิเศษ และคณะ. (2543). รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำลาว- ยวนโดยองค์กรชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- เสนห์ เครือเถาว์. (2554). รายงานการวิจัยเรื่องกร จัดการทรัพยากรธรรมชาติป่าบ้านห้วยไคร้ เพื่อการใช้ประโยชน์และรักษาทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- เสริมสุข บัวเจริญ และคณะ. (2553). รายงานการวิจัย เรื่องการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการ อนุรักษ์ธรรมชาติและพลังงานทางเลือกเพื่อ เสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ตามแนว ชายแดน อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ วิชาการ และชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย (สกว.).